

למסגרת פירסומו של דו"ח הביניים של הוועדה. דו"ח הביניים, שהטיל את האחריות לחדלון המדיני כולה על הדרג הצבאי, שיחרר וטוהר את הדרג המדיני מכל אחריות נזאת, פורסם בפומבי באחד באפריל 1974. הוא עורר תדהמה לא רק בקרב הקצונה הבכירה בצה"ל, אלא גם ברחוב. דעת הקהל דחתה אינסטנקטיבית את מס' קנות הדו"ח. כיוון שלמרות הפילפולים המישפטיים שבו הוא לא עמד במבחן הביקורת ההגיונית. אולם התגובה הפומבית על הדו"ח, באמצעות התיקשות ובפני דוברים בכירים, היתה מתונה ומסוייגת. העיתון היחידי במדינה שפסל מייד את דו"ח ועדת אגרנט, ושראה בו עיוות וסיוף של העובדות, ושאף תבע להחזירו לזוועדה, היה העוולס הזה.

תרגיל של לוליינות

שבוע אחד בלבד אחרי פירסומו דו"ח הביניים של ועדת אגרנט, יצא העוולס הזה (1910) בניחות מעמיק ויסודי של הדו"ח, שהשתרע על פני שישה עמודים, שקבע החלטית: "המחדל של ועדת אגרנט אינו נופל בחומרתו מן המחדלים שהוטל עליה לחקור אותם". באותו מאמר, שנשא את הכותרת העיונית, הניח העוולס הזה את האצבע המאשימה על הנקודה המרכזית שבה נכשלה ועדת אגרנט: ניסיונה לטהר

שימוש לרעה בנימוקי ביטחון

במשך תקופה ארוכה היה העוולס הזה העיתון היחידי במדינה שחזר וטען כי

ועדת אגרנט
לא רק איצדק — עיוות!

את הדרג הפוליטי מאחריותו למחדל. כדאי אולי לחזור ולצטט כמה מהקביעות באותו מאמר. כיום הן מושמעות כימעט בפי כל. שבוע אחרי פירסומו של דו"ח ועדת אגרנט היה העוולס הזה העיתון היחידי שפירסם אותו, והדבר נשמע אז ככפירה בעיקר וכחילול קודש.

קבע העוולס הזה בין השאר:

אומרים שהסיגנון הוא האדם. הסיגנון הוא גם הוועדה. העיוות היסודי של דו"ח ועדת אגרנט — עיוות המתברר תוך ניתוח ענייני של מימצאו — מתגלה כבר בעצם ניסוח הדברים. ההבדל הסיגנוני בגישה לשני הדרגים — הצבאי והשילטוני — הוא פונקציה של הגישה היסודית של ועדת אגרנט. היא דנה בכל חומר שהיה את הדרגים הצבאיים, אבל היא מטהרת את הדרגים השילטוניים.

אין זה רק איצדק, כפי שאמר דוד, בתגובתו הראשונה והמרשימה: "היס של איפה ואיפה". אילו היה זה רק איצדק, ניתן היה לומר: הוועדה דנה דין-יצדק את החיילים, אך לא מיצתה את הדין לגבי הפוליטיקאים. האמת היא חמורה הרבה יותר. אין כאן איצדק בלבד. יש כאן עיוות.

לא זו בלבד שנעשה כאן מעשה של איפה ואיפה, על-ידי ההחמרה עם דוד, אלי זעירא, שמואל גונן ועוריהם, לעומת היחס הסלחני כלפי דיון, גולדה ושות'. אלא שעל-ידי ההתעלמות מן האחריות הנוראה הרובצת על אנשי השלטון הפוליטי, מטיח לים אחריות הרבה יותר חמורה על הדרג הצבאי. זהו, בקיצור נמרץ, העיוות.

...בעיקר מתקמד עיוות זה, ההורס את הבסיס המוסרי והמעשי של דו"ח אגרנט, באישיותו, בתפקידו ובאחריותו של האיש משה דיין. הוועדה עשתה את המאמץ המירבי — בגבולות ההיגיון, ומעבר לגבולות לול ההיגיון — לטהר את משה דיין מכל אחריות למחדלים הנוראים.

בצורה מורה היא נעורה בכך על-ידי תנועות המהמה. החל במוטי אשכנזי, הטי

העוולס הזה 2166

"העולם הזה" שבועון החדשות הישראלי. המערכת והמינהלה: תל-אביב, רחוב גורדון 3, טלפון 243386. תאריך: 136. מען מברקי: "עוזמפרס". מודפס ב"הדפוס החדש" בע"מ, תל-אביב, רח' בן-אביגדור. הפצה: "גד" בע"מ. גזופות: צינקהרפיה "כספי" בע"מ. עורך הראשי: אורי אבנרי. עורך: עורך תבנית: יוסי שנון. עורכת כיתוב: ענת ישראלי. צלמי מערכת: ציון צפיר ונליה רוזן. ראש המינהלה: אברהם פיטון. מחלקת המודעות: רפי זכרונני. המו"ל: העולם הזה בע"מ.

לכל המודאגים אנו חייבים דברי אר-געה: לא אירע שום פאנצ'ר. לא היתה שום טעות או שיכחה. כתבת-השער הקדמי של גיליון 2165 נכתבה והודפסה. אלא, שלא כרגיל, היא לא הופיעה בתוך הגיליון, אלא על גבי השער הקדמי עצמו. כותרת השער כולה.

בשבוע שבו החליטה הממשלה — שהת-ימרה בשבועות האחרונים לפעול למען עצירת האינפלציה — על העלאה דראס-טית במחירי הדלק, האמורה להכניס את המשק לסיחרור אינפלציוני נוסף, אמר העוולס הזה את כל מה שהיה לו לומר בנושא זה באותן ארבע מילים. כל מילה נוספת היתה מיותרת.

עיוות וסילוף של העובדות

הרוח הרעה של דו"ח ועדת אגרנט מרחפת זה חמש שנים על פני המדינה ומטרידה את מנוחתה.

קרוב לחמש שנים אחרי שהוועדה, שר מונחה בידי הממשלה אחרי מילחמת יום-הכיפורים כדי לחקור אם ומה היו המחדלים שקדמו למלחמה או התרחשו במהלכה, פירסמה לראשונה את דו"ח הביניים שלה, צפה ועלתה מחדש ההאשמה המפורשת כי דו"ח הוועדה עצמו הוא אחד המחדלים המרכזיים של המלחמה.

ההתעוררות המחודשת, המאימת להפוך סערה ציבורית חדשה, נוצרה בעיקבות כתיבתם של שני ספרים חדשים על-אודות המלחמה. הראשון שבהם היה סיפורו של חנוך ברטוב על הרמטכ"ל המנוח, רבי-אלוף דוד ("דוד") אלעזר, שכבר ראה אור. הספר השני, העומד לראות אור בקרוב, הוא סיפורו של האלוף (מיל) אברהם ("ברן") אדן, מי שהיה מפקד-אוגדה בחזית הדרום במלחמת יום-הכיפורים.

שני הספרים האלה, המבוססים גם על חומר צבאי ומודיעיני שהיה חסוי עד לתקופה האחרונה, מאירים כמה מהנושאים והפרשיות, שבדקה ועדת אגרנט, בי אור שונה לחלוטין מכפי שהאיר בעיני חמשת חבריה (השופטים העליונים שימעון אגרנט ומשה לנדוי, מבקרי-המדינה יצחק נבנצאל ורבי-האלופים במילואים יגאל דיין וחיים לסקוב). יתר על כן: החומר הכלול בהם מהווה כתב-האשמה חריף ונר-קב נגד הוועדה, צורת התייחסותה לבעיות, אופי חקירתה ומסקנותיה.

כתוצאה מכך, ובעיקר בהסתמך על היגיונים הכלולים בסיפורו של ברטוב על דוד, העו אשיים בכירים ומרכזיים להש-ימד בפומבי ביקורת נוקבת על ועדת אגרנט. היא הגיעה לשיאה בדיון משודר בגלי צה"ל, שבו יצאו הרמטכ"ל לשעבר, רבי-אלוף (מיל) מרדכי ("מוטה") גור והר-פרופסור שלמה אבנרי בהאשמה כי הוועדה לא מילאה אחר כתב-האשמה שלה, בכך שהתעלמה מחובתה להעריך את תפי-קודו של הדרג המדיני בימים שקדמו למלחמה.

האשמות נוקבות אלה הולידו, באיחור של חמש שנים, עירעור ההולך ומקיף חוגים גדולים על טיבן וכשרותן של מס' קנות ועדת אגרנט. לנו, במערכת זו, הן נראות כחורה מדייקת על האשמות הבר-טות שהעלה עיתון זה נגד ועדת אגרנט

קרא ירי

אך יצאו גיליונות השבוע שעבר (העו-לם הזה 2165) מבית-הדפוס אל מוקרי העיתונים של יום שלישי בערב, וכבר החלו הטלפונים לצלצל במערכת ובבתיהם של חברי-המערכת. היו אלה הקוראים הזרויים, הממתינים להופעתו של כל גיליון, והממהרים לרכוש אותו עוד בטרם יבש צבע-הדפוס שעליו. הם ביקשו להודיע לנו על תקלה חמורה שאירעה בגיליון זה. "עשייתם פאשלה!" נשמע קולו המודאג של קורא בטלפון, שכחתם להדפיס את כתבת-השער!

קוראי העוולס הזה רגילים למצוא בכל גיליון שתי כתבות-שער: זו הקשורה לשער הקדמי וזו המתייחסת לשער האחורי. אין תבנית או מתכנתה קבועה לכת-

שער "העולם הזה" 2165
במקום מאמר ראשי

בות-השער. מדי שבוע מעוצבים שערי העוולס הזה בהסתמך על שתיים, שלוש, ולפעמים גם ארבע, מתוך הכתבות הנכ-ללות באותו גיליון. הסיקור של הנושאים המופיעים בשערים יכול להופיע גם בצורת כתבה המשתרעת על שני עמודים או יותר, אם בסיפור קצר יותר, המובלט במסגרת, או המופיע באחד ממדורי העיתון, אם בנושא מאמרו הראשי של העורך, הנדון בצורה זו או אחרת יש "כיסוי" לשערים. הפעם חיפשו הקוראים לשווא אחר כתבה או ידיעה המתייחסת לשער הקדמי של העיתון, שבו התפרסמה תמונתו של שר-האוצר שימחה ארליך, חבוש כיפה וכרוך בתפילין, כשכותרת ליד התמונה מכריזה: הוועדה הכלכלית החדשה: להתפלל!

היה זה רק טבעי, כי לקוראים רבים ייראה כאלו שכתבו להדפיס את אחת מכתבות-השער. גם בימי השבוע שאחרי יום הופעת הגיליון קיבלנו הערות בעניין זה. בכנסת, למשל, פנה ח"כ הליכוד יגאל אורגני-כהן אל אורי אבנרי וביקש גם הוא לדעת: למה נעלמה כתבת-השער?